

virala, unapred spremna da popusti. Kao četvrogodišnjak sam zahtevao da mi priča »Smežanu« svako veče po tri puta uzastopce. Opet sam se setio očevog zabezenutog lica kad je ugledao unakažen Luterov ili Lujev lik. »Jesi li ti normalan? — zacrveneo se u licu kao rak. Dvoumio se da li da me udari ili ne. Tresnuo je knjigu o pod. »Budalo!«

Bešumni zalutali metak pravo u grudi. Ruža krv na prsimu, na beloj, beloj košulji s malom zlatnom krunom.

— Nemoj tako, Jovane — moja majka je stajala u vratima, presaćena, kameničići u njenoj žučnoj kesici tek što su se pokrenuli, lice joj je bilo kao od gline.

— I ti si mi neka nastavnica! — rekao je.

Najviše me uvredio izraz omalovažavanja na njegovom licu. Kasnije sam uživao da mu priređujem razočarenja, sve dok se jaz između mene i njega nije toliko produbio da smo prolazili jedan pored drugog kao da se ne pozajemo. Kada sam posle svega tri meseca otpušten iz vojske, zbog toga što sam noću uznemiravao vojnike glasno izgovarajući u snu bujicu nepovezanih reči, koje su oni hvatali kao neke mušice i od njih pokušavali da rekonstruišu ceo moj san, za moga oca je to bio još jedan dokaz da ga nisam dostojan. U mislima sam mu već sto puta rekao vrlo svečanim glasom: »Ti si postigao sve, meni nije ništa preostalo.« Pod staklom sam držao njegovu karikaturu koju sam uradio po nekoj fotografiji. Gute crne obrve sam mu tako nakostrešio iznad upalih očiju i sivog povijenog nosa da je pomalo ličio na Rezu Pahlaviju. Bio je prosed, ali inače dosta mladolik za svoje 52 godine. Biografija mu je bila blistava: Dete siromašnih roditelja, završio gimnaziju pre rata, učestvovao u NOB-u od 1941., prošao živ i zdrav kroz mnoge ratne okršaje, zatim završio ekonomski fakultet i, polako ali sigurno, probijao se sve do položaja generalnog direktora fabrike mašina. Čestitam! Nadam se da ga je sasvim prošla želja da me vidi kao mašinskog inženjera u nekoj fabričkoj hali. U poslednje vreme imao je običaj da nervozno prekine uobičajeno popodnevno čitanje novina i počne da pomno sakuplja trunčice, končice i mrvice s tepiha. To je izgledalo otprilike ovako: Prvo zadubljeno čita novine, zatim ih spušta na krilo i tupo bludi pogledom po sobi, sve dok se, kao izgladneli jastreb, ne ustremi na neki končić ili trunčicu, koji drsko narušavaju ujednačenu boju prostirke. Vrhovima prstiju, kao nekom pincetom, vadi trunku iz debelog vunenog tkanja, prenosi je i gadljivo otresa u pepeljaru. Govorkalo se da mu je neka pedesetogodišnja gospođa Elvira, njegova bivša sekretarica, koja je prošle godine umrla od raka, bila ljubavница, ali ja ih nikada nisam video zajedno na nekom drugom mestu, osim u fabrici.

Njegovo srce je odlično, zahvaljujući stalnom uširanju hladnom vodom i obaveznom pešačenju pored Dunava.

Jedan zrak sunca se odbio o staklo ispod koga je treperio crveni kostim zežice Džin. Sada sam jasno čuo glas onog čoveka u urednikovoj sobi. Načuljio sam uši. Da, to je još onaj genije sa svojim žvrljotinama. Zašto li ga urednik sluša?

Ponekad mi se dešavalo da ne mogu da otrgnem pogled od nečeg, na primer, od zida s nekom vijugavom pukotinom ili raširem novina čija slova sam video, samo kao titravu mrlju. Obično bi se moj mozak koncentrisao na jednu-dve reči, ne trudeći se da im pridoda kakvo osećanje ili bilo šta drugo. Starčev glas me je nervirao i možda mi se zbog njega nametnula reč »nišan«. Dok sam zurio u plakar ne prepoznavajući ga, u glavi mi je bубnjava ta reč razdvajajući se na slogove: ni-šan, ni-šan... Zažmurnio sam i reč je iščezla. Kada sam otvorio oči, pogled mi pade na razglednicu iz Tenerife, koja je ležala ispod stakla. Čini mi se kao da sam u Tenerifi bio pre sto godina, a ne pre dve medelje. Kako sam se dobro utopio u buljuk hotelskih gostiju iz celog sveta. Ni po čemu se nisam razlikoval od nekog Švedanina ili Engleza. Uveče sam sedeo na hotelskoj terasi i zamišljeno posmatrao peščanu obalu koju je zapljuskivala masti lava voda okeana. Govorio sam sâm sebi:

Iduće nedelje u ovo doba sedećeš u kancelariji i marljivo upisivati tekst u kružice od hartije, i ta mogućnost mi je izgledala nestvarno. Sasvim čvrsto sam sedeo na barskoj stolici i samouvereno pijuckao viski sa sodom. Bila mi je tuđa pomisa na trošne, obrasle mahovinom, krovove prizemljuša koje sam svaki dan posmatrao iz svoje kancelarije na šestom spratu. U Tenerifi sam upoznao jednu Norvežanku. Spavali smo zajedno. Posmatrali smo se u velikom ogledalu u kupatilu. Ona je rekla da smo veoma slični, kao brat i sestra. Upitala me je čime se inače bavim. Rekao sam joj da pravim patente. Njoj je to izgledalo normalno. U nekom novrškom gradicu je imala svoj kozmetičarski salon. Na plaži bi mi pažljivo razgledala kožu na ledima. Bila je pomalo razočarana njenom glatkocicom. Ni jedan jedini miteser! Iz Tenerife sam posao majci razglednicu s uobičajenim tekstom: »Puno pozdrava sa sunčanih Kanarskih ostrva, Ratko.« Ubeđen sam da ju je otac izvadio iz poštanskog sandučeta, pogledao i bez komentara je ostvao na kuhijskom stolu.

Cuh starca kako izlazi iz urednikove sobe i sporo šljapka hodnikom. Najzad, pomislih, ponovo vadeći fasciklu s karikaturama iz firoke. Nisam htio da odmah otrčim s njima uredniku i tako ga podsetim, možda, na starog gnjavitora. Jedna od onih buba što se hrane hartijom istriča iz firoke šušteći svojim providnim, suvim nožicama. Hitro mi pobeže preko stola. Odmakao sam stolicu i ustao kad nas (mene i Veroniku) iznenadi tresak koji je dolazio s ulice. Nešto nalik na sudar dva bicikla. Ona pride prozoru da vidi šta se dogodilo. — Neki matori leži na pločniku — reče. Ne znam zašto, ali pomislih da je taj matori sigurno onaj starčić koga sam video kod urednika. Odmah sam ga prepoznao. Ležao je potruske, zgrčen, lica čudno iskretnutog, tako da sam odavde mogao da vidim izraz jeda i inata, ili mi se to samo činilo, pošto mu je glas zvučao veoma svadljivo dok sam ga slušao kroz zid.

— Hoćeš li dole? — upita me Veronika. Ne odgovorih, stoeći i dalje kraj prozora. Ljudi su se skupljali oko tela. Polivinilska tašna ležala je nedaleko od bicikla, prašnjava, razjapljenih čeljusti iz kojih su virili listovi. Oslonih se na topli lim do prozora. Veronika izade. Nju nimalo nije zanimalo starac, htela je da malo protegli noge i porazgovara s Ijudima. Čuo sam kako uzbudođeno komentarišu slučaj, kao da ih je zaista potresao. Mislim da se osećaju veoma prijatno, neka vrsta prigušene razdraganoosti im se oseća u glasovima. Starac je bio sasvim beznačajan, stideo sam se njegovog zapuštenog izgleda, kao da mi je rodak. Milicajac je šetao pored njega nepotrebno odgurujući ljudi, jer su se oni već razilazili. Nikakvo čudo se nije dogodilo. Starac je ležao kao običan, predmet na pločniku, kao bačena cipela. Pomislih da napravim jedan aviončić od hartije i bacim ga s prozora u pravcu starčevog tela. Trebalо bi da lagano kruži, spuštajući se sve niže i niže, i da se zaustavi na pokojnikovom licu.

Odjednom, zvuk sirene se razleže sa svih strana upijajući se u vazduh. Jerihonske trube, pomislih, na čiji zov su svi oguglali. Prošlog meseca sam ih slušao pijuckajući kafu. Više mi nije bilo stalno do pravljenja aviona. Upitah se odakle puštaju sirene. S pošte? Nisam mogao da vidim zgradu pošte, zdepasti beli kvadar obložen mermerom, s metalnim školjkama na krovu. Samo sam video niske kuće čija su dvorišta bila preplana dograđenih šupa, letnjih kuhića, garaze i klozetova.

Još su zavijale. Bombe! Bombe! Šesti sprat bi jednostavno potonuo u gomili betona i maltera. Ugušio bih se u tom kršu. Zadah leševa... Moj otac je osetio zadah leševa...

Zvuk se prekidao, jenjavao... Gotovo! Recimo da sam ležao kao mrtav pod slojem šuta i maltera i da sam mogao da čujem bat žurnih koraka ljudi koji izlaze iz skloništa i prolaze pored mene ne videći me niti me čujući. Jer ja sam bio nem i nepomičan. Bilo mi je prijatno.

Oduvek sam želeo da jedno izvesno vreme bude mrtav, i da zatim oživim.

miliwoj nenin / te 10

ČETKA

Četka mi liči na metlu
po ulozi koju ima inače ona je
deo konja
(rep)
po sastavu
iz kojeg izvlači svoje postojanje

TELO

Telo je delo
ili delo je skoro
telo
u početku beše
reč a u reči
slovo ali ne ovo
otkuda noć i
gde je dan

LAKOĆA

Lakoća s kojom
padamo iz bolesti
u bolest
iz postelje u
postelju
zbunjuje mudre
glave
koje to nikako
drugačije ne
objašnjavaju
do potrebot
da se nešto događa

OVCA

Ovca koja kleči
pasući travu
i nije
ništa drugo
nego ovca
koja
klečeci
pase travu

SLIKA

Slika je uskočila
u ram
mržnja je podeljena
po glavama
vazduh je bezbojno
odeven
odnešek dolazimo
po prvi put

MILIWOJ NENIN rođen je 1956. u Luku. Objavio je knjigu pesama *Neine*, Titel 1976. Piše i književnu kritiku. Studira na Filozofском fakultetu u Novom Sadu jugoslovensku književnost. Živi u Luku.

O POGOTKU

Zoran M. Mandić

PRIRODA DANA

SINGULAS DIES SINGULAS VITAS PUTA

Dan kojim okončavamo je simpatičan dan
možda neverovatan, možda lep i koristan
(isključiva slika se zakrivilje pod
vremenskom opsesijom)
Baćena na hartiju i okupirana bojom liči
na otudenog čoveka koji se bavi fantastikom
prepostavljanja (fantastikom stvarnosti)
Dan je moći mehanizam raspradjanja
uzimanje biću (svim bićima) srazmerne veličine
po sebi određene
Dan je uređena prolaznost potpuno odsutna
buduća komunikacija
Dan kojim počinjemo ne mora da bude lep i
koristan
Mi mu odražavamo budnost a u posedu mu se ne mešamo
Jedan dan je kao jedan čovek:
Rodi se, potraje i nestane

PRVI ČOVEK

Ako je postojao Prvi čovek
treba ispitati granice njegovog talenta
da bismo doveli u vezu ostale ljude
(a možda i istoriju)
Priča o nastanku iz pogrešnog jajeta
nesrećno je uvela kritiku u igru
pa je sada mnogo onih koji se javno kriju
iza razlike
Prvi čovek je umešan u: prvi svet, prvi dan,
prvu sreću, prvu ženu,
prvu tragediju, prvu smrt

Neizbežna je činjenica koliko Prvi čovek nije
shvatio prvo iskustvo
Nije poznato šta je smerala Prvi čovek kada je tek
prvi mudrac otkrio prve zakone
U svemu tome (istoriji) najiskreniji je Prvi
jezik (jer nije ni postojao)
Naš red malih i velikih je prihvatio razliku
pa se delimo još uvek ne znajući najmanje jaje
s kojim bi kritika bila bliža istoriji
a razlika imala još veću autonomiju
Sveden na mernu jedinicu Prvi čovek čuti
(zakrivilje se općijen prirodnom sredinom)
U savršenom stanju množine tragaju za njegovim
Entitetom dok je u lakorečivoj jednini odmetnuta
razumski odvojiva fikcija
U okviru prirodnog poseda mozak je prihvatio
Pryog čoveka kao ispoljivo biće
(njegov ritam, njegov pokretljivost i njegovu
agresivnost)
čime je izučena razlika i razbravljena priroda
istorije
To su podaci kritike u kojoj smo nastanjeni:
mi mali i veliki po redu

O POGOTKU I PROMAŠAJU

(Miletu Stojiću)

Kad gađaš u pogodeno mesto
dobro očuvan let nadmeće se gravitacijom
I SVE i u NAJMANJEM biva POTČINJENO
Kroz šavove usta ispruženi ekstremiteti
reči ne prodru
Sveto je grejati vazduh ustima
Sveto je i u dužnosti tražiti svoj utuživi
Deo
Kad promašiš pogodio si žrtvu zatečenu u
izobilju sigurnosti
uzimajući joj agresivnost i kretanje kao
obavezu dužnika

ZORAN M. MANDIĆ rođen je 1950. u Vladičićnom Hanu. Objavio je dve knjige pesama Koraci sumnje, Apatin 1972. i putnik i njegova nevolja, Apatin 1976. Živi i radi u Somboru.

JOVAN PETROVIĆ PODUNAVSKI rođen je 1952. u Indiji. Završio srednju Tehničku školu, mačinski smer u Indiji. Objavio je knjigu poezije Jutro na Dunavu, »Slovo ljubave«, Beograd 1977. Živi i radi u Indiji.

IZLET

jovan petrović podunavski

ANESETEZIJA

Ni pre igre
to nije bila tišina.
Sigurna crna kutija
mora da zapamti
uokvireno u sigurnost
stanje neizlečivosti
nekoliko reči
pre smirenog kraja
pre kratkog odmora
iznenadna ravnoteža
njegovo oko
u vandalovom begu
u nekom dalekom plovetništu
njegova šaka troši vazduh
ja taj isti vazduh
i ovde udišem
slično kao i mojo bolest
škripu zardalih reza
halo vi požurite
andeli vas očekuju
da potrebno je tu sliku
pre odlaska prihvati
nasmejati se istoričaru
pokušati još jedanput
u iznenadnom bunilu
to vino popiti.

POSLE SUSRETA SA NEPOZNATOM FRESKOM U MANASTIRU KRUŠEĐOL

Otkada izgubi ruku, glas izmeni
pa te više ni dakon
u šetnju ne izvodi
ostatak još ne rastumačiše
srećni da te ne sretnu
u tamnom viljetu

i ne priželjkuju tu ruku
koju si i sama već zaboravila
nesnošljiva je tišina Krušedola
koja te skriva
i gde ja uspevam
pisati ti pisma.

IZLET

Dođoše sa zrelim jabukama
sigurniji no ikada
o postojanju savršenstva
plodljivi i nasmejani rekoše
kako je tužan ovaj kraj sveta
od svega poželeshe čuti
pojanje belom andelu
u uho zašiće tišinu
za neku varljiva vremena
u glavi ukucaše harmoniju svodova
pre rastanka kolor fotografija
za daleku uspomenu.

*
Nisu ti oni rođaci
krilima spojeni
pa da ti vidaju rane
smrdljiva ceđ
što ti sa leda
prijavštinu, pere
more je koje nije njihovo
autobuska stanica
na koju svakoga jutra silaziš
rana je u njihovom oku
trule krici po gradu
koje ne pokušavaš da razjasniš
zagledan u park
kome su te poklonili
tvoja deca sakupljaju puževe
i ti ih još čekaš.